

ծախքերը հաշուելով՝ դուռ շահ մնացած է 891 ֆր. 5 ս. Վոսմապուռն քահանան վերջերս ստացած ըլլալով նոմակ մը Շապին-Քարահի-սարի դպրոցին հոգաբարձութենէն որ օգնու-թիւն կը հայցէր այդ քաղաքին որք ու ազ-քատ տղոց համար. կազմակերպիչ մասնա-խումբը՝ ընդունելով Վոսմապուռն քահանային առաջարկութիւնը՝ որոշեց այդ գումարը զԵր-կել Շապին-Քարահիսարի որք ու ազքատ տղոց, ու գումարը զրկուեցաւ իսկոյն՝ Վոսմա-պուռն քահանային ձեռքով՝ որոշուած տեղը:

Վոսմապուռն քահանան եւ այն քանի մը փարիզարնակ վաճառականներն ու տիկիներն-րը որոնք անդամակցելով կազմակերպիչ մաս-նախումբին, ամենամեծ անձնութիւններէն ա-ջակցեցան երեկոյթին նիւթական յաջողու-թեանը, արժանի են գովեստի եւ շնորհակա-լութեան:

Փարիզեան քանի մը թերթեր համակրական տողերով յիշատակած էին այս երեկոյթը «Լ'Էօրփէէն» կը գրէր իր փետ. 21 թիւին մէջ.

«Անցեալ կիրակի Արեւելքի կեղեքեալներուն ի նպաստ Շաթօ տ'Օի թատրոնին մէջ կատա-րուած մեծաշուք ցոյցին աւարտումէն քիչ յետոյ, ուրիշ հաւաքում մը, աւելի մտերմական, տեղի ունեցաւ Ռիւ Պլանշի Էնթէնիօր-Սիվիլի սրահին մէջ: Հայ արուեստի երեկոյթ մըն էր ի նպաստ Հայաստանի որբերուն, որ մեզի առիթ տուաւ ծափահարել երաժշտութիւնն ու գրա-կանութիւնը այդ երկրին զոր Եւրոպայի մէջ իր դժբաղդութիւններով միայն կը ճանչնան:

«Պ. Արչակ Զօպանեան, տնօրէն «Անահիտ» հանդէսին, շատ ծափահարուած բանախօսու-թիւն մը կարգաց հայ աշուղներուն վրայ, ո-րոնց լեզուածներէն մէկ քանին՝ շատ գեղե-ցիկ իրենց արեւելեան հնչողականութեան մէջ՝ Տիկին Սըկոն-Վէպերի եւ պ. Ռամօի կողմէ արտասանուեցան: Բայց երեկոյթին ամենէն շահեկան մասը թերեւս կը կայանար հայ ե-կեղեցական ու ժողովրդական երգերուն մէջ զոր երգեցին Սէն Ժերմէի երգիչները եւ զոր մեկնաբանեց քանի մը խօսքով պ. Փիէր Օպրի: Ներկաները մեծ ուշադրութեամբ ունկնդրեցին այդ մեղամաղձիկ ու գողտր մեղստիները, մերթ քիչ մը միօրինակ, բայց շատ բանաստեղծա-կան թարմութեամբ մը տողորուն:

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԾԱՐԺՈՒՄԸ ԵՐԲՈՊԱՅԻ ՄԷՋ ԵՒ ՀԱՅ ՈՒՍԱՆՈՂՈՒԹԻՒՆԸ

Մեզի համար անհունապէս հաճելի է նկատել որ հայասրական շարժումը Եւրոպայի մէջ կը սկսի առնել այն ձեւը որուն մէջ զայն միլիտ ուղած ենք մտած տեսնել եւ որուն մէջ զայն մտցնելու ջանադիր եղած ենք առաջին օրէն: Այսինքն թէ, մեր Եւրոպայի բարեկամ-ները կը սկսին նշմարել որ հայ ազգը միմիայն ջարդուած, հալածուած, դժբաղդ ըլլալուն հա-մար չէ որ շահեկան է, այլ թէ ամէն բանէ առաջ այն շահեկան է որովհետեւ քաղաքակը-թական ուժ մը կը ներկայացնէ. ուրախ ենք տեսնելով որ Եւրոպայի հայ ուսանողութիւնը շատ փայլուն եւ շատ արդիւնաւոր դործունէու-թեան մը ձեռնարկած է այս ուղղութեամբ երկու տարիէ ի վեր, եւ մեծապէս կը նպաստէ Եւրոպայի հայասրական շարժման այս նոր փուլին տարածման: Անցեալ տարի, Փարիզի մէջ զի ունեցած հայկական արուեստի երեկոյթէն քանի մը շաբաթ յետոյ, նոյն ծրագրով երե-կոյթ մը տեղի կ'ունենար Պերլինի մէջ, կազ-մակերպուած՝ հայ ուսանողական միութեան ձեռքով, եւ որուն մէջ գերմանացի մեծանուն անձնաւորութիւններ, Տր. Հարնաք, Տր. Ռորպախ եւ Տր. Լեփսիուս կը խօսէին Հայոց եկեղե-ցոյցին, արդի կեանքին ու դրականութեան վը-րայ: յետոյ կ'արտասանուէին հայկական քեր-թուածներ ու կ'երգուէին հայկական երգեր: Այս տարի, Պերլինի մէջ դարձեալ տեղի ու-նեցած է նմանօրինակ երեկոյթ մը, կազմա-կերպուած՝ հայ ուսանողներու ձեռքով, եւ որուն մէջ հոշակաւոր տանիմարքացի քննա-դատ Գիէորգ Պրանաէս հմտալից եւ յուզիչ բա-նախօսութիւն մ'արտասաներ է հայկական խնդրոյն վրայ: Հայաստանի մէջ կատարուած վայրագութիւնները կորովի շեշտելով պատ-կերացնելէ յետոյ, բանախօսը ուրուագծեր է հայ ցեղին կատարած քաղաքակրթական դա-րաւոր դերին պատմութիւնը եւ յայտարարեր է թէ այդ ցեղը արժանի է ոչ թէ միայն ցա-ւակցութեան այլ եւ յարգանքի: Հայ ուսա-նողները մտադիր են դերմանական ուրիշ քա-ղաքներու մէջ ալ նմանօրինակ երեկոյթներ սարքել: Վերջապէս, Տր. Բ. խալաթեան, ձեռ-ներէց եւ աչիմ երիտասարդ հայ դործիչ մը, որ քանի մը տարիէ ի վեր գնահատելի ծառայու-թիւններ կը մատուցանէ հայ դատին եւ հայ բանասիրութեան, կը ծանուցանէ թէ գերմա-նացի նշանաւոր անձնաւորութեանց աջակ-

ցութեամբն պիտի կազմակերպէ, 1903 ի ա-
մառը. հայկական ցուցահանդէս մը Պերլինի
մէջ, շատ գեղեցիկ գաղափար մը որուն կը
մաղթենք լիակատար յաջողութիւն. Ահա այդ
ծրագիրը, այնպէս ինչպէս մանրամասնուած է
ան շրջաբերականի մը մէջ զոր պ. Սալաթ-
եանց զրկած է հայ մամուլին.

«Մեր ձեռնարկը ոեւ է քաղաքական գոյն
պիտի չունենայ. Մեր նպատակն է գերմանա-
կան հասարակութեան ծանօթացնել. Գերմա-
նիոյ մայրաքաղաքին մէջ, հայ ժողովուրդին
հին ու նոր քաղաքակրթութիւնը, անոր մտա-
ւորական ու նիւթական արտադրութեանց ընդ
հանուր պատկերը ներկայացնել. Կ'ուզենք
մղել գերմանացի գիտունները աւելի յաջո-
ղութեամբ ուսումնասիրելու Հայոց լեզուն ու
պատմութիւնը եւ մեզի աւելի յստակ գաղա-
փար մը տալու հայ ցեղին մասին. Եւ միակ
բաղձանքն է խաղաղական միջոցներով ծառա-
յութիւն մատուցանել մեր ժողովուրդին, ճշ-
մարտութիւնը ճանչցնելով Հայաստանի եւ
Հայոց նկատմամբ. Մեր ժողովուրդին աշխա-
տութեան պատուները եւ անոր մտաւորական
գործունէութեան արդիւնքները՝ իր պատմու-
թեան սկիզբէն մինչեւ մեր օրերը, պիտի նը-
պատեն գերմանական ու եւրոպական հասա-
րակութիւնը համոզելու թէ Հայերը խաղա-
ղասէր, զարգացեալ եւ քաղաքակրթական շատ
բարձր աստիճանի մը հասնելու կարող ցեղ
մըն են:

«Ահա այս ծրագրուած ցուցահանդէսին բա-
ժինները.

«Երբեք. — հանքային նիւթեր եւ մետաղ-
ներ. նափթ. բամպակ. բուրդ. մետաքս. գինի
եւ ուրիշ ըմպելիքներ. շոր պատուղներ. կաթ-
նեղէններ. ձուկեր:

«Արուեստներ եւ արհեստներ. — ասղնագոր-
ծութիւն. հիւսուածք (գորգ. եւայլն). ոս-
կերչութիւն:

«Հին ու նոր գեղարուեստ. — ճարտարապե-
տութիւն եւ քանդակագործութիւն. մոզաիք.
նկարչութիւն:

«Նեղարանութիւն — ժողովրդային կեանք,
գործունէութիւն. բնակարան. հագուստներ.
մտաւորական կեանք (գրոյցներ, հեքիաթներ,
երգեր, եւայլն.)

«Հնութիւններ. զրամներ. կնիքներ, եւայլն:

«Գրականութիւն եւ պարբերական մամուլ:

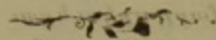
«Թատրոն (ներկայացումներով) մտադիր ենք
հրաւիրել նշանուոր գիտուններ եւ ուղե-
ւորներ՝ ցուցահանդէսի միջոցին Հայոց մասին
շարք մը բանախօսութիւններ ընելու ելերտը-
ական պատկերացուցութիւններով:

«Նուիրատուութիւնները գրկել՝

Deutsche Bank (Behrenstrasse), M. le Dr. P.
Rohrbach et M. le Dr. B. Khalatiantz. Նամակ
եւն գրկել՝ MM. B. Khalatiantz et N. Finck,
94 Kantstrasse,

BERLIN, (Allemagne)

Պարբերաբար մեր հաշիւները պիտի հրատա-
րակենք հայկական մամուլին մէջ:

ՄԿՐՏԻՉ ՊԷՇԻԿԹԱՇԼԷԱՆԻ

ԿԵԱՆՔԻՆ ՈՒ ԳՈՐԾԸ

Մկրտիչ Պէշիկթաշեանի անունը ծանօթ
եւ սիրելի է ամէն Հայու, բայց անոր կեանքը,
բացի քանի մը դժերէ, ցարդ բոլորովին անծա-
նօթ է մնացած բոլոր Հայոց. իր գործերն ալ
հասարակութեան շատ փոքր մէկ մասին ծա-
նօթ են այժմ. բացի իր մէկ քանի ազգային
երգերէն որոնք երգարաններու միջոցաւ միշտ
տարածուած կը մնան ժողովրդին բոլոր խա-
ւերուն մէջ. Պէշիկթաշեանի գործերն ամփո-
փող հատորը շատոնց ի վեր սպառած է:

Կարեւոր պակաս մը լրացնելու նպատակով
է որ ձեռնարկեցինք ուրեմն հրատարակել Պէ-
շիկթաշեանի կենսագրութիւնը որուն համար
հաւաքած ենք բազմաթիւ տեղեկութիւններ,
ինչպէս եւ իր քերթուածները. հառերն ու
թատերգութիւնները երկրորդ սպազրութեամբ
մը ի լոյս ընծայել:

Այս հրատարակութիւնը պիտի բաղկանայ ե-
րեք հատորէ. 1. Կենսագրութիւնը, 2. քեր-
թուածներ ու ճառերն. 3. Թատերգութիւնները.
Քերթուածներու հատորին մէջ, գրաբար լեզ-
ուով գրուած բանաստեղծութեանց կից՝ պիտի
հրատարակենք նաեւ աշխարհարար թարգ-
մանութիւնը, մատչելի դարձնելու համար մեր
ժողովրդին Պէշիկթաշեանի այդ էջերը, ո-
րոնք թերեւս իր գործին գեղեցկագոյններն են
եւ լեզուն պատճառով շատ քիչ ծանօթ են
հասարակութեան:

Բաժանորդագրութիւն բաղած ենք առաջին
երկու հատորներուն համար երկու հատորը մէ-
կէն ԵՐԵՎ Ֆրանք. Հրատարակութեանէն յետոյ,
երկու հատորը պիտի արժեն չորս ֆրանք:

Թատերգութիւններուն հատորին համար,
յետոյ պիտի բանանք առանձին բաժանորդ-
ագրութիւն: